

สำนักนิเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตัวขบวนการมี พันธุ์ปุ๋ยไทย

การปลูกพืชปุ๋ยสดเพื่อเก็บเมล็ดพันธุ์

การปลูกพืชปุ๋ยสดเพื่อเก็บเมล็ดพันธุ์

1. วิธีการปลูกสามารถทำได้หลายวิธีดังนี้

☉ **ปลูกแบบโรยเป็นแถวระยะระหว่างแถวขึ้นกับชนิดของพืช**

โสณอัฟริกัน ปอเทือง มะแฮะ พืชตระกูลถั่วคลุมดิน เช่น ถั่วลาย ถั่วคุดชู ถั่วไตโล ถั่วฮามาต้า ระยะระหว่างแถว 100 เซนติเมตร

ถั่วพรี ถั่วเขียว ถั่วพุ่ม ระยะระหว่างแถว 50 เซนติเมตร

☉ **หยอดเป็นหลุม หลุมละ 2-3 เม็ด**

ปอเทือง ถั่วมะแฮะ ระยะระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ระยะระหว่างแถว 75-100 เซนติเมตร

ถั่วพรี ถั่วเขียว ถั่วพุ่ม ระยะระหว่างต้น 20-30 เซนติเมตร ระยะระหว่างแถว 50 เซนติเมตร

☉ **ปลูกโดยใช้ต้นกล้า** พืชที่เกษตรกรปลูกโดยวิธีนี้ก็คือ โสณอัฟริกัน โดยการหว่านเพาะกล้าเมื่ออายุ 30-35 วัน ก็ย้ายลงปลูกในแปลงที่ได้จัดเตรียมไว้อย่างดีระยะปลูก 20x75 หรือ 20x100 ตารางเซนติเมตร โดยปลูกหลุมละ 1-2 ต้น

☉ **ปลูกโดยหว่านเมล็ดลงในแปลง** หว่านในขณะที่ดินมีความชื้นอยู่ การปลูกโดยวิธีหว่านเป็นวิธีที่ง่ายเปลืองแรงงานน้อยและประหยัดเวลา แต่พืชที่เจริญเติบโตขึ้นมาอย่างไม่เป็นระเบียบยุ่งยากต่อการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวทำได้ยากและให้ผลผลิตต่ำ

2. การดูแลรักษาเมื่อพืชอายุ 23 สัปดาห์

ทำการแยกให้เหลือหลุมละ 1-2 ต้น พรวนดินกลบโคนต้น กำจัดวัชพืชพร้อมใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ในอัตรา 20 กิโลกรัมต่อไร่ พยายามกำจัดศัตรูพืช ในการปลูกพืชปุ๋ยสด ถ้าไม่มีการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชแล้ว จะไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ได้หรือได้น้อย ศัตรูของพืชปุ๋ยสดมีหลายชนิด เช่น หนอนม้วนใบ หนอนกัดใบและยอดอ่อน หนอนเจาะลำต้น หนอนเจาะฝัก เพลี้ยอ่อน จักจั่น เป็นต้น ควรมีการตรวจดูหนอนและแมลงให้ทั่วแปลงตั้งแต่เริ่มออกดอกไปจนถึงระยะติดเมล็ด โดยตรวจดูตอนเช้าก่อนมีแสงแดด นอกจากหนอนและแมลงแล้ว พืชปุ๋ยสดบางชนิด เช่น ปอเทือง จะมีโรคที่เกิดจากไวรัสโดยมีแมลงเป็นสื่อ ลักษณะอาการ คือ ใบจะเล็ก ดอกเป็นฝอยไม่ติดฝัก สามารถป้องกันโดยการหลีกเลี่ยงการปลูกซ้ำพื้นที่เดิมติดต่อกัน

3. การเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์

เมื่อพืชปุ๋ยสดติดฝักและฝักเริ่มแก่ก็จะต้องรีบทำการเก็บเกี่ยวทันที มิฉะนั้นจะเกิดความเสียหายได้เนื่องจากฝักอาจจะแตกและเมล็ดจะร่วงหล่นลงดิน ทำให้ได้รับผลผลิตไม่เต็มที่ เมื่อเก็บเกี่ยวแล้วควรนำมากองไว้โดยเกลี่ยให้กระจายออก แล้วทำการนวดเพื่อแกะเอาเปลือกออกแล้วคัดเอาแต่เมล็ดที่ดี โดยวิธีการคัดเมล็ดกลีบออกหลังจากนั้นนำเมล็ดออกตากแดด โดยใช้ผ้าใบรองปูเป็นพื้น อย่าตากบนลานซีเมนต์โดยตรง เพราะจะเกิดความร้อนมากอาจจะทำลายชีวิตเมล็ดพันธุ์ได้

เมื่อตากได้ประมาณ 1-2 แดด ความชื้นประมาณ 14 เปอร์เซ็นต์ ก็นำไปเก็บรักษาต่อไป อายุที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดแสดงในตาราง

www.ldd.go.th

เกษตรอินทรีย์ พื้นดินดี พื้นชีวิต เพิ่มคุณภาพ เพิ่มผลผลิต

การปลูกพืชปุ๋ยสดเพื่อเก็บเมล็ดพันธุ์

ตารางแสดงอายุการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดชนิดต่างๆ

ชนิดพืช	อายุเก็บเกี่ยว (วัน)	ผลผลิตประมาณ (กิโลกรัมต่อไร่)
โสนอัฟริกัน	ไวต่อแสง เก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม	70-250
โสนอินเดีย	120-150	70-200
โสนจีนแดง	10-120	70-100
โสนคางคก	100-120	70-100
ถั่วเขียว	60-70	100-150
ถั่วพริ้ว	120-150	100-300
ปอเทือง	120-150	50-80
ถั่วพุ่ม	65-80	70-100
ถั่วแปะยี	120-150	80-100
ถั่วมะแฮะ	180-270	60-100
ถั่วลาย	270-300	50-70
ถั่วคาโลโบโกเนียม	250-300	60-70
ถั่วฮามาต้า	200-230	30-50

สำหรับวิธีการเก็บเกี่ยว เนื่องจากเมล็ดพืชปุ๋ยสดส่วนใหญ่จะแก่ไม่พร้อมกัน การเก็บทำได้ทั้งแบบเลือกเก็บเฉพาะฝักแก่ก่อน ซึ่งวิธีนี้จะได้ผลผลิตมากและมีคุณภาพ แต่สิ้นเปลืองแรงงานและเวลามาก เหมาะสำหรับการผลิตพื้นที่ไม่มากนัก แต่ถ้าปลูกในพื้นที่มากก็ใช้เก็บแบบวิธีตัดทั้งกิ่งหรือตัดทั้งต้น เมื่อพิจารณาเห็นว่าเมล็ดแก่ได้ 75 เปอร์เซ็นต์ของทั้งหมด

4. การเก็บเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดแต่ละชนิดมีอายุการเก็บไม่เท่ากัน เมื่อได้เมล็ดมาควรนำไปปลูกเลยไม่ควรเก็บไว้ เมล็ดพันธุ์พืชทุกชนิดถ้าเก็บรักษาไว้อย่างถูกวิธี ก็จะทำให้เมล็ดพันธุ์นั้นมีเปอร์เซ็นต์ความงอกสูงอยู่ได้นาน โดยปกติเมล็ดพันธุ์ตระกูลถั่วที่มีเปอร์เซ็นต์น้ำมันสูงจะเก็บไว้ได้นานประมาณไม่เกิน 5-6 เดือน เปอร์เซ็นต์ความงอกจะลดลงมาก เช่น ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง ฯลฯ ส่วนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดตระกูลถั่วที่มีเปอร์เซ็นต์น้ำมันน้อยกว่าจะเก็บไว้ได้นานกว่า เช่น ปอเทือง โสนต่างๆ ถั่วพริ้ว

เป็นต้น อาจเก็บไว้ได้นานถึง 2 ปี ทั้งนี้การเก็บเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดอย่างถูกวิธีนั้น ควรเก็บในภาชนะที่สามารถปิดได้มิดชิดแมลงศัตรูพืชเข้าไม่ได้ เช่น ถุงที่มีฝาปิดมิดชิด กล่องกระดาษที่มีฝาปิดได้ บีกที่มีฝาปิดได้มิดชิด ฯลฯ และควรเก็บไว้ในที่มีความชื้นต่ำและอุณหภูมิค่อนข้างต่ำมีการระบายอากาศได้ดี อย่างไรก็ตามเพื่อป้องกันการเสียหายอันเกิดจากโรค และแมลงเข้าทำลายเมล็ดพันธุ์พืชได้ ควรมีการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูเมล็ดพันธุ์ก่อนที่จะนำเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดเข้าเก็บรักษา โดยวิธีรมเมล็ดพันธุ์เพื่อกำจัดแมลงที่ติดมากับเมล็ดด้วยยาฟอสฟอรัส อัตรารวม 1/2 - 1 เม็ดต่อเมล็ด 100 กิโลกรัม และคลุกด้วยยามาลาโรออน ชนิดผง 2 เปอร์เซ็นต์ อัตรารวม 50 กรัมต่อเมล็ด 100 กิโลกรัม เป็นต้น เมล็ดพันธุ์ได้ดำเนินการเก็บโดยวิธีนี้ ก็จะมีประสิทธิภาพและสามารถรักษาเปอร์เซ็นต์ความงอกที่ไว้ได้นานเพื่อนำไปปลูกต่อไปได้ ■

■ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

- สำนักเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน โทร. 0-2579-1918
- สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1-12
- กรมพัฒนาที่ดิน ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กทม. 10900 โทร. 0-2579-8515

■ หรือที่

- สถานีพัฒนาที่ดินที่ตั้งใกล้บ้าน